

Porezni sustav na primjeru Republike Hrvatske

Šimun, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:497632>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij (*Financijski menadžment*)

Ivana Šimun

**POREZNI SUSTAVI NA PRIMJERU REPUBLIKE
HRVATSKE**

Diplomski rad

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij (*Financijski menadžment*)

Ivana Šimun

**POREZNI SUSTAV NA PRIMJERU REPUBLIKE
HRVATSKE**

Diplomski rad

Kolegij: Upravljanje javnim dugom

JMBAG: 0010212375

e-mail: ivasimun@efos.hr

Mentor: Prof.dr.sc. Branimir Marković

Osijek, 2019.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Graduate Study (*Financial Management*)

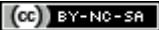
Ivana Šimun

THE CROATIAN TAX SYSTEM

Graduate paper

Osijek, 2019.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Ivana Šimun

JMBAG: 0010212375

OIB: 52686007902

e-mail za kontakt: ivasimun@efos.hr

Naziv studija: Diplomski sveučilišni studij, Financijski menadžment

Naslov rada: Porezni sustav na primjeru Republike Hrvatske

Mentor diplomskog rada: prof. dr. sc. Branimir Marković

U Osijeku, _____ godine

Potpis _____

Porezni sustav na primjeru Republike Hrvatske

SAŽETAK

Nastanak i razvoj poreza kroz povijest uvelike je utjecao na razvoj ekonomije i politike. Od samog nastanka poreza pa sve do danas, porezi i porezni oblici kontinuirano se mijenjaju i razvijaju. Upravo zbog te činjenice, ne postoji jedinstvena definicija poreza. Porezni sustav svake države sastoji se od velikog broja poreza. Rast poreza određene države ovisi o rastu i jačanju funkcije iste. Porezni sustav jedinstven je za svaku državu, što znači da u svijetu nije moguće pronaći dva identična porezna sustava.

1994. godine prilikom formiranja poreznog sustava, Republika Hrvatska je svoj porezni sustav uspostavila na temeljima pravednosti i jednakosti. Kao glavni prioritet nametnulo se ostvarenje fiskalnih ciljeva u kojem su dužni sudjelovati svi porezni obveznici u skladu sa svojim mogućnostima. 2013. godine, kada je Hrvatska postala članicom Europske Unije, došlo je do preoblikovanja poreznog sustava kako bi on odgovarao europskim smjernicama.

Ključni porezni oblici u ovom diplomskom radu su porez na dobit, porez na dodanu vrijednost te porez na dohodak. Na temelju ovih poreznih oblika izrađena je komparacija i analiza ovih poreza svih članica Europske Unije.

Ključne riječi : porezi, porezni sustav, Republika Hrvatska, državni porezi

SUMMARY

The emergence and development of taxes throughout history have greatly influenced the development of economics and politics. From the introduction of taxes until today, taxes and tax forms have been constantly changing and evolving. Because of these facts, there is no single definition of tax. Each state's tax system consists of a large number of taxes. The growth of a country's taxes depends on the growth and strengthening of its function.. The tax system is unique to each country, which means that it is not possible to find two identical tax systems worldwide.

In 1994, when the tax system was formed, the Republic of Croatia established its tax system on the basis of fairness and equality. The main priority has been the pursuit of fiscal goals in which all taxpayers, in accordance with their capabilities, have a duty to participate. In 2013, when Croatia became a member of the European Union, the tax system was reformed to meet the European guidelines.

The key taxes in this thesis are personal income tax, value added tax and corporate income tax. On the basis of these tax forms, a comparison and analysis of taxes of all EU countries were made.

Keywords: taxes, tax sistem, Republic of Croatia, state taxes

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Predmet i cilj rada.....	2
2.2. Metodologija istraživanja	2
2.3. Struktura rada	2
3. Porezi i karakteristike poreznog sustava	3
3.1. Razvoj poreza kroz povijest	5
3.2. Pojam i karakteristike poreza	6
3.3. Vrste poreza	9
3.4. Ciljevi i načela oporezivanja	10
4. Porezni sustav Republike Hrvatske.....	13
4.1. Karakteristike poreznog sustava Republike Hrvatske	14
4.2. Podjela poreznih oblika u poreznom sustavu Republike Hrvatske	15
4.3. Udio poreznih prihoda u ukupnim javnim приходima Republike Hrvatske	19
5. Struktura i vrste poreza u Republici Hrvatskoj	20
5.1. Državni porezi Republike Hrvatske	20
5.1.1. Porez na dobit.....	20
5.1.2. Porez na dodanu vrijednost – PDV	23
5.1.3. Posebni porezi i trošarine	25
6. Komparacija poreznih sustava zemalja Europske Unije	27
6.1. Porez na dodanu vrijednost u zemljama članicama Europske Unije.....	27
6.2. Porez na dobit	30
6.3. Porez na dohodak kod članica Europske Unije	32
7. Zaključak	39

1. Uvod

U današnjem svijetu, porezna važnost odražava se u političkom te u društveno-ekonomskom životu u suvremenim državama. Svrha samih poreza je prikupljanje prihoda radi financiranja rashoda, odnosno ostvarivanja fiskalnih ciljeva. Snabdijevanje državne blagajne najviše se sastoji od ubiranja poreza članova zajednice uslijed prikupljanja sredstava kako bi se namirile javne potrebe. Upravo zbog toga, porezi imaju izrazito važnu ulogu u području javnih financija.

Kako bi se ispunili zadani ciljevi, potrebno je provesti konstruktivnu poreznu politiku. Svaka država u suvremenom svijetu izgrađuje svoj porezni sustav različitim poreznim oblicima. Prihvatljiv porezni sustav neke zemlje zasniva se na četiri važna principa : pravednost, jednakost i provedivost, ekonomska učinkovitost te elastičnost i izdašnost. Međutim, nijedna država ne zadovoljava u potpunosti sva četiri načela. Nigdje u svijetu se ne može naći dva identična porezna sustava, čak niti u Europskoj Uniji koja teži zajedničkoj harmonizaciji poreza.

Porezni sustav svake države nije trajan niti vječan te je sklon manjim ili većim promjenama. S novim promjenama određenog poreznog sustava nastoji se postići veća efikasnost te pojednostavljenje ubiranja poreza.

U diplomskom radu detaljnije su obrađeni pojmovi poreza i poreznog sustava Republike Hrvatske. Cilj rada je objasniti strukturu poreza te objasniti kako isti utječu na državni proračun. U istraživačkom dijelu rada vidjet će se porezni sustav Republike Hrvatske i nekih zemalja Europske Unije u vremenskom slijedu od nekoliko godina.

2. Metodologija rada

Cjelinom je predstavljena metodologija rada u kojoj su obrazloženi predmet i cilj istraživanja. U radu se postavljaju hipoteze, točnije pretpostavke na kojima se istraživanje temelji. Također se utvrđuju varijable na prema kojima je kreirana struktura rada.

2.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je obrada cjelokupnog poreznog sustava Republike Hrvatske. Glavni cilj je teorijska obrada navedene teme, upoznavanje čitatelja s osnovnim pojmovima poreznog sustava te analiza poreznih sustava, odnosno najvažnijih poreznih oblika (porez na dobit, porez na dohodak te porez na dodanu vrijednost) svih zemalja članica Europske Unije. Jedan od ciljeva također je uvidjeti visine poreznih stopa u zemljama članica Europske Unije za sva tri navedena porezna oblika te kako Hrvatska stoji u usporedbi s drugima.

2.2. Metodologija istraživanja

Usljed istraživanja teme diplomskog rada korištene su razne znanstvene metode poput: induktivne metode, deduktivne metode, metoda analize, sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije, klasifikacije, deskripcije te metoda komparacije i kompilacije. Podaci u ovom radu su aktualni te su prikupljeni iz sekundarnih izvora podataka. Teorijski dio objašnjen je stručnom literaturom iz knjiga, članaka i internetskih stranica.

2.3. Struktura rada

Rad je strukturiran u 7 poglavlja. Na početku rada čitatelja se uvodi u sam pojam poreza i poreznog sustava. U metodologiji rada se govori o predmetu i cilju rada te o metodologiji istraživanja. Treće poglavlje govori o razvoju poreza kroz povijest, pojmu i karakteristikama poreza, vrstama poreza te o ciljevima i načelima oporezivanja. Sljedeće poglavlje detaljno objašnjava porezni sustav Republike Hrvatske. Slijedom toga, u petom poglavlju rada govori se o strukturi i vrstama poreza u Republici Hrvatskoj. Predmet istraživanja šestog poglavlja je komparacija najvažnijih poreznih oblika zemalja članica Europske Unije. Nakon svega, dolazi se do zaključka o problematici kojom se rad bavio. Zaključno se nalazi literatura korištena pri izradi, popis tablica, slika i grafikona prikazanih radom.

3. Porezi i karakteristike poreznog sustava

Pojam poreza javlja se već u samim počecima civilizacije. Svaka država je na svoj način popunjavala državnu blagajnu. Najučestaliji način prikupljanja bio je tijekom ratova, a porezi su se najčešće ubirali u naturi. Pokoreni narodi i robovi u osvajačkim ratovima morali su prisilno plaćati porez. Zbog toga je Grčka u 4. i 5. stoljeću prije Krista imala poprilično razvijen porezni sustav. „Financijski učinak poreza, njihova uloga u financiranju funkcija države i posljedično, njihovi učinci na pasivne porezne subjekte sve je izraženiji i značajniji.“ (Jelčić, 2001: 31).

Prije samog objašnjenja pojmova vezanih za porezni sustav, potrebno je prvo definirati sam porezni sustav. Najjednostavnije definirano, porezni sustav neke zemlje čine svi porezi u toj zemlji. Postoje brojne definicije poreznog sustava, a izdvajaju se neki od najobjektivnijih.

Autori Srb i Čulo (2006: 98), navode definicije poznatih profesora: profesor Hamid Filipović definira porezni sustav „kao sustav objedinjavanja raznih vrsta poreza u jednu cjelinu prema jednoj unaprijed utvrđenoj zamisli koja s jedne strane priznaje i ustanovljuje tu različitost, a s druge strane je podvrgava zajedničkoj stvari s ciljem izmirenja kolektivnog i pojedinačnih interesa.“ Zatim, profesorica Barbara Jelčić opisuje porezni sustav kao „skup poreznih oblika koji u svojoj ukupnosti djeluju unutar postojećeg ekonomskog sustava ispunjavajući postavljene mu fiskalne, ekonomske i socijalne ciljeve.“ Profesor Tošo Tišma smatra da je „u suvremenim državama broj poreznih oblika različit i znatan i da njihova primjena i djelovanje moraju biti na smišljen način usklađeni i međusobno povezani, kaže kako u takvoj svojoj ukupnosti daju porezni sustav dotične zemlje.“ (Srb i Čulo, 2006: 98).

Jurković (2002), objašnjava porezni sustav neke zemlje kao ukupnost svih poreznih oblika i načina njihova reguliranja. „On je podsustav ukupnog gospodarskog 5 sustava i mora slijediti njegove ciljeve i zadatke.

Svaka država dolazi na različite načine do svojih javnih prihoda. Javni prihodi mogu biti u obliku tekućih i izvanrednih prihoda koji se ubrajaju u javni dug te u obliku tekućih i redovnih prihoda gdje se uz poreze ubrajaju i takse, naknade, razni doprinosi i carine.

Upravo zbog toga, „...imaju dominantnu ulogu među instrumentima javnih financija uopće.

Takav se stav opravdava s nekoliko argumenata:

- porezi su fiskalni instrument putem kojeg javna (državna) blagajna dolazi do najvećeg iznosa prihoda.
- porezi - kao u ostalom i svi ostali javni prihodi- neizbježno imaju uz svoje fiskalno djelovanje i ekonomsko i socijalno djelovanje. Ubiranjem javnih prihoda putem poreza obvezniku dužnom na plaćanje poreza smanjuje se kupovna snaga, odnosno ekonomska snaga gospodarskih subjekata.
- u poreznim sustavima u kojima su ugrađeni tzv. posredni ili potrošni porezi, teorija i praksa susreću se s problemom jače ili slabije izraženog regresivnog djelovanja poreza koje se karakterizira kao negativna manifestacija ovih inače tehnički vrlo primamljivih poreznih oblika.
- redistribucija porezom prikupljenih sredstava je "druga strana medalje" u izučavanju mjesta i uloge poreza u suvremenim poreznim sustavima.
- porezi u svojoj dugoj povijesti nisu uvijek imali jednako mjesto i ulogu u socioekonomskom i političkom životu pojedinih država.
- porezni sustav i mjere porezne politike postaju sve značajniji politički instrumenti, kojima se u parlamentarnim demokracijama jednako tako služe i stranke na vlasti kao i opozicijske stranke." (Jelčić, 2001: 32-33) .

„Najbliža definicija poreznog sistema je ona, prema kojoj je porezni sistem skup poreznih oblika koji u svojoj ukupnosti djeluju unutar postojećeg socio-političkog i gospodarskog sistema neke države“ (Jelčić, 2001: 203).

U svijetu ne postoje dva identična porezna sustava, stoga niti jedan porezni sustav neke države ne može u potpunosti odgovarati poreznom sustavu druge države. To proizlazi iz primjene različitih poreznih oblika pri oporezivanju. Važno je naglasiti kako nijedan porezni sustav nije konačno utvrđen. Ovisno o afinitetima države, porezni sustav se tijekom godina nadograđuje ili ponovno oblikuje.

3.1. Razvoj poreza kroz povijest

Nastanak i razvoj poreza kroz povijest uvelike je utjecao na razvoj ekonomije i politike. U današnjici, porezi se smatraju jednim od najvažnijih javnih prihoda te sukladno tome država bez oporezivanja građana ne bi mogla postojati.

Povijesni pregled osnovnih načela oporezivanja mogao bi se podijeliti u 3 skupine :

1. Razdoblje starog vijeka
2. Razdoblje srednjeg vijeka
3. Razdoblje liberalnog kapitalizma

U razdoblju starog vijeka članovi zajednice su dobrovoljno ili prisilno davali svoj dio te tako ispunjavali potrebe zajednice. Države poput Egipta i Babilona porez su većinom ubirale u naturi, a taj porez činio je najveći dio prihoda koji su se koristili većinom za financiranje ratova, gradnju piramida i održavanje dvorova.

Rimljani i Grci također su provodili porezne oblike koje su koristile za naplatu troškova vojske i drugih javnih službi. Jelčić (2001), navodi kako su u prvo vrijeme javna davanja u staroj Grčkoj bila neznatna. Uбирala su se gotovo samo u iznimnim prilikama u povodu vjerskih obreda, praznika ili građevnih radova, i to samo onda kad za te svrhe sredstva nisu već prije prikupljena od bogatih građana koji su takva davanja smatrali čašću. Za razliku od njih, populacije nižeg staleža bili su dužni prisilno plaćati porez iako nisu imali iste materijalne mogućnosti. Kako je vrijeme odmicalo, nametnuta plaćanja su se povećavala. Tijekom četvrtog i petog stoljeća prije Krista ta povećanja formirala su porezni sustav Grka u jedan vrlo razvijeni sustav. Za razliku od takvog ranog grčkog oporezivanja, rimska davanja državi dobila su na značaju tek pojavom novca kojim su većinom bili pogođeni pokoreni narodi. Zbog rastuće moći i korupcije središnje državne vladavine, porezna politika nije bila dovoljna za financiranje rashoda cijelog rimskog carstva. Kako bi prolongirali njegovu propast uveli su pored dotada postojećih poreznih oblika, novi porezni oblik - porez na imovinu. Također ukinuli su povlastice u kojima su do tada uživali stanovnici starog Rima. Ukidanjem privilegija postali su sukladno pokorenim narodima obveznici plaćanja poreza, odnosno porezni obveznici.

Tijekom srednjeg vijeka nisu donesene značajnije promjene u sustavu oporezivanja građana te su većina nameta i poreza koje su zahtijevali vladari bili odbačeni, prvenstveno zbog lošeg vođenja države i jakog stupnja centralizacije vlasti.

Srednji vijek može se podijeliti na tri razdoblja razvoja poreznog sustava.

1. "Razdoblje ranog srednjeg vijeka je razdoblje ranog feudalizma karakteriziranog prevladavajućim naturalnim gospodarstvom.
2. Razdoblje procvata feudalizma, s naglašenim i sve dominantnijim novčanim gospodarstvom čijom se kolijevkom smatra Italija.
3. Razdoblje kasnog srednjeg vijeka, karakterizirano sve većom moći teritorijalnih gospodara, kao i stvaranjem i jačanjem država u modernom smislu. Prihodi ubiranja u tom razdoblju dobivaju sve veću formu oporezivanja." (Jelić, 2001: 35).

U navedenom razdoblju, popriličan problem za građane Engleske predstavljao je nepravedno i nepošteno oporezivanje.

3.2.Pojam i karakteristike poreza

Od samog nastanka poreza pa sve do danas, porezi i porezni oblici kontinuirano se mijenjaju i razvijaju. Upravo zbog te činjenice, ne postoji jedinstvena definicija poreza. Postoji beskonačan broj definicija poreza, ali kako bi se jednostavnije shvatio pojam poreza i njegov utjecaj na državu i pojedince, navedene su neke od općeprihvaćenih definicija :

1. „Porez je opće, prinudno i bez protuusluge davanje državi u novcu, radi pokrivanja opće društvenih rashoda, koje država utvrdi prema poreznoj snazi obveznika.
2. Porezi su osnovni financijski instrumenti prikupljana prihoda kojima suvremena država podmiruje rashode iz svoje nadležnosti.
3. Politički kolektivitet (država i uža teritorijalna jedinica) od subjekata pod svojom poreskom vlašću prinudno uzima sredstva, bez neposredne protuusluge, u svrhu pokrivanja svojih financijskih potreba i postizanja ostalih javnih, prvenstveno ekonomskih i socijalnih ciljeva.

4. Porezi su vrsta fiskalnih dadžbina koje nadležni organ države svojim aktima uvodi i naplaćuje od određenih pravnih osoba, a da im pri tome ne da neku neposrednu protunaknadu.“ (Srb i Perić, 1997: 35).

Postojanjem velikog broja definicija vidljive su zajedničke karakteristike koje sadrže svi porezi. Iako u literaturi te karakteristike nisu svugdje iste, nabrojati će se i objasniti najučestalije.

- porezi se smatraju derivativnim, odnosno izvedenim javnim prihodom neke države što znači da država u ovom slučaju ima samostalan izbor materije koje će oporezivati
- najčešće obveza izvršenja plaćanja poreza je novcem, no porez je moguće platiti i radom
- porezi se smatraju prisilnim приходima države pri čemu njihovo prikupljanje ne ovisi o slobodnoj volji građana, odnosno građani ne mogu samostalno odlučivati žele li platiti porez ili ne
- porez se plaća prema teritorijalnom principu – obveza plaćanja poreza proizlazi na osnovu teritorija na kojem se određeni porez skuplja
- porezi se smatraju nenamjenskim, odnosno nedestiniranim oblikom javnih prihoda. Prema tome, financijska sredstva prikupljena na ovakav način nemaju unaprijed utvrđenu namjenu trošenja
- porezi se ubiru u javnom interesu države gdje se ubrana financijska sredstva koriste za podmirivanje rashoda zbog korištenja javnih dobara.

“Iz izloženih se osnovnih karakteristika poreza može zaključiti da su porezi u suvremenim državama nepovratni, derivativni i prisilni novčani prihodi države , koji se ubiru u javnom interesu i za koje država ne daje neposrednu protuuslugu.” (Jelčić, 2001: 45).

Osim karakteristika poreza, za jasnije razumijevanje samog pojma poreza važno je upoznati se i s elementima oporezivanja.

Elementi oporezivanja se prema Perić i Srb (2007), dijele na osobne ili subjektivne te materijalne ili objektivne elemente.

Osobne ili subjektivne elemente oporezivanja čine:

- porezni subjekti (porezna vlast)
- porezni obveznik
- porezni platac
- porezni destinator

U materijalne ili objektivne elemente oporezivanja spadaju :

- porezna sposobnost, tj. snaga
- porezni izvor
- porezni objekt
- porezna jedinica
- porezna tarifa
- porezna akontacija
- prinudna naplata poreza

Najvažnijim elementima smatraju se porezni subjekti i porezni obveznik. „Porezni subjekt može biti aktivan i pasivan. Aktivni porezni subjekt je osoba koja ima pravo uvoditi, razrezivati i naplaćivati porez. To je u našem sustavu država i jedinice lokalne samouprave i uprave kojima na temelju zakona pripada financijski suverenitet. Pasivni porezni subjekt je fizička ili pravna osoba koja snosi teret poreza. Nazivamo je poreznim obveznikom. Porezni je obveznik fizička ili pravna osoba koja je dužna podmiriti poreznu obavezu (nazivamo je i poreznim dužnikom). Ta je osoba obvezna državi ustupiti dio svoje ekonomske snage u visini poreznog duga zato što ostvaruje dohodak, posjeduje imovinu, kupuje oporezovanu robu ili uslugu, obavlja djelatnost i sl.“ (Srb i Perić, 1997: 38).

Materijalni elementi oporezivanja regulirani su pravilnicima te ih najviše snose fizičke osobe.

Porezne stope također su jedne od bitnijih elemenata oporezivanja. Porezna stopa predstavlja u novcu izražen dio koji se izdvaja iz porezne osnovice, a plativši taj dio porezni obveznik je ispunio svoju obvezu. Prema Srb i Perić (1997), porezne stope se dijele na :

1. Proporcionalne porezne stope – stope koje nisu podložne promjeni visine porezne osnovice, što znači da stopa poreza ostaje ista neovisno o promjeni porezne osnovice

2. Progresivne porezne stope – stope podložne promjeni porezne osnovice, rastom osnovice raste i porezna stopa
3. Regresivne porezne stope – stope podložne promjeni porezne osnovice na način da se povećanjem porezne osnovice stopa poreza smanjuje. U tom slučaju dolazi do tzv. regresivnog učinka – porezni obveznici koji imaju niži dohodak plaćaju veći porez od obveznika koji imaju veći dohodak.

3.3.Vrste poreza

Porezni sustav svake države sastoji se od velikog broja poreza. Rast poreza određene države ovisi o rastu i jačanju funkcije iste. Teoretski, postoji značajan broj klasifikacije poreza koji su grupirani prema određenim značajkama.

Prema Srb i Perić (1997), najpoznatije podjele poreza su:

- novčani i naturalni
- osobni i predmetni
- redovni i izvanredni
- namjenski i opći
- neposredni i posredni (izravni i neizravni)
- repatricijski i kvotni

Najviše zastupljeni porezi su neposredni i posredni, tj. izravni i neizravni, kako teoretski tako i u praksi iako jedinstveni kriteriji za podjelu poreza na izravne i neizravne nisu postavljeni. „Neki autori za kriterij uzimaju način naplate poreza. Po njima neposredni su porezi oni kod kojih je po želji zakonodavca porezni obveznik i porezni platac u istoj osobi. Ukoliko se neki porez prevaljuje na treću osobu imali bi posredan porez. Dakle posredni porezi bi bili oni koji se prevaljuju, a kod neposrednih prevaljivanje je isključeno. Druga grupa autora kao kriterij neposrednih poreza uzima dohodak i imovinu poreznog obveznika. Po njima neposredni (direktni) porezi taj dohodak, odnosno imovinu hvataju na samom izvoru, dok bi posredni porezi bili oni koji bi zahvatili poreznu snagu u aktu potrošnje, dakle za kriterij uzimaju promet (roba i usluga).“ (Srb, Perić, 1997: 63).

Izravni porezi se sastoje o : poreza na dohodak, prireza poreza na dohodak, poreza na imovinu te poreza na dobit.

Navedene poreze plaćaju porezni obveznici kao davanje dijela vlastitog dohotka ili dobiti.

Neizravne poreze čine porez na dodanu vrijednost te različite trošarine. To su porezi koji se nameće na potrošnju dobara i usluga. Kod neizravnih poreza dolazi do pretpostavke da porez ne snosi poduzeće nego se on u obliku više cijene prevaljuje na potrošača.

3.4.Ciljevi i načela oporezivanja

Načela oporezivanja temelje se u samoj biti poreza te njihove uloge u političkom i socio-ekonomskom sustavu.

Kako navode Srb i Čulo (2006), načela oporezivanja predstavljaju prikladne savjete tj. pravila kojih se treba pridržavati prilikom oporezivanja, a izgradili su se kroz duži niz godina primjenom raznih skupina i vrsta poreza.

Prema Jurkoviću (2002), ekonomisti su istraživali razne aspekte funkcioniranja poreznog sustava te su za temelj poreznog sustava pokušavali definirati načela koja su izvodili iz njegovih funkcija u ukupnom društvenom i gospodarskom uređenju u zemlji. Adam Smith je u svom djelu Bogatstvo naroda iz 1776. godine definirao četiri „kanona“ tj. načela:

1. „Svaki građanin mora plaćati porez državi prema svojoj sposobnosti i imovinskim mogućnostima.
2. Porezna obveza mora biti zakonom regulirana i ne može biti proizvoljna.
3. Porez treba prikupljati i naplaćivati kada je to za poreznog obveznika najpovoljnije.
4. Administracija pri naplati poreza mora biti jeftina, tako da ono što građani uplate kao porez treba u što većem iznosu ući u državnu blagajnu.“ (Srb i Čulo, 2006: 100).

Nakon A. Smitha, najcjelovitiju klasifikaciju poreznih načela napravio je A. Wagner. Slikom 1. prikazana je Wagnerova podjela.

financijsko-političko načelo	ekonomsko-političko načelo	socijalno-političko načelo	porezno-tehničko načelo
<ul style="list-style-type: none"> • načelo izdašnosti • načelo elastičnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • načelo izbora poreznog izvora • načelo izbora poreznog oblika 	<ul style="list-style-type: none"> • načelo opće porezne obveze • načelo ravnomyjernosti 	<ul style="list-style-type: none"> • načelo određenosti poreza • načelo ugodnosti plaćanja poreza • načelo jeftinoće ubiranja poreza

Slika 1. Podjela poreznih načela prema A. Wagneru

Izvor : izrada autorice prema Srb i Čulo (2006:100)

Načelo izdašnosti, prema Srb i Čulo (2006), znači da se porezima i drugim državnim prihodima trebaju prikupiti sredstva za podmirenje proračunskih rashoda države kako bi se postigla proračunska ravnoteža. Načelo elastičnosti zahtijeva da se po potrebi prihodi od poreza mogu povećavati i smanjivati, a to se može postići mijenjanjem visine poreznih stopa, dok pojedini porezi prikazuju veće prihode prilikom rasta nacionalnog dohotka. Načelo izbora poreznog izvora određuje koji porezni izvor treba obuhvatiti porezom, a može biti prihod (dohodak) i imovina. Važno je dobro odrediti do koje mjere opteretiti dohodak kako se ne bi umanjila ekonomska moć i kupovna snaga. Imovinu koja se ekonomski ne obnavlja treba oporezivati samo iznimno. Načelo izbora poreznog oblika označava izbor poreznog oblika koji ostvaruje optimalne rezultate te može pridonijeti izgradnji dobrog poreznog sustava i politike, a važna je i visina poreznog opterećenja. Načelo opće porezne obveze označava da su svi dužni plaćati porez po osnovi korištenja zajedničkih nedjeljivih usluga države. Ipak, u nekim slučajevima su određena oslobođenja i olakšice. Načelo ravnomyjernosti određuje ravnomyjerno raspoređivanje poreznog tereta kao i određivanje visine poreza ovisno o ekonomskoj snazi poreznog obveznika. Načelo određenosti poreza predstavlja zakonski određene porezne sustave država. Tako određeni porezni oblici su predstavljeni poreznim obveznicima. Načelo ugodnosti plaćanja poreza znači da se porez naplaćuje onda kada je ekonomski najpogodnije za poreznog obveznika kako bi se porezna obveza lakše izvršila. Načelo jeftinoće ubiranja poreza se odnosi na izbjegavanje velikih

izdataka prilikom ubiranja poreza poput troškova skupog postupka razreza, naplate i kontrole.

Isti autori ističu političke, ekonomske, socijalne i pedagoške ciljeve.

Političkim ciljevima oporezivanja se postižu razna politička djelovanja. Visoki porezi su omogućili uklanjanje bogatih seljaka nakon Drugog svjetskog rata, dok se danas manifestira kao stimuliranje individualnih poljoprivrednih proizvođača različitim instrumentima porezne politike. Ekonomskim ciljevima porezna politika „utječe na dinamiku i ustrojstvo privrednog razvoja, monetarnu stabilnost, izvoz i uvoz, modernizaciju proizvodnje. (Srb i Čulo, 2006: 90). Izdvaja se načelo ekonomske stimulacije kroz koje porezi imaju ulogu da potiču porezne obveznike na određena ponašanja putem raznih premija ili kazni, odnosno utječu visinom poreza. Socijalni ciljevi omogućavaju izvršavanje promjena u socijalnoj strukturi stanovništva, kao i brojni drugi ciljevi. Socijalna politika putem poreza omogućava olakšice u brojnim situacijama poput manjeg poreznog opterećenja brojnijim obiteljima, osobama s nižim primanjima i dr. Pedagoški ciljevi pokušavaju utjecati na navike stanovništva stvaranjem obrazaca ponašanja. Većim poreznim opterećenjem utječe se na smanjenje korištenja alkohola, duhana i drugih štetnih proizvoda. Uz navedene, postoje brojni drugi ciljevi te učinci oporezivanja. Kao primjer, navodi se uvođenje „poreza za neženje“ kojim zemlja može provoditi populacijsku politiku. (Srb i Čulo, 2006: 90) .

4. Porezni sustav Republike Hrvatske

Porezni sustav jedinstven je za svaku državu, što znači da u svijetu nije moguće pronaći dva identična porezna sustava. Razlozi tome su različiti socijalni i ekonomski čimbenici koji utječu na razvoj pojedinog poreznog sustava. Postoje još mnogobrojni faktori, a neki od njih su: ustavni poredak zemlje, veličina teritorija, gospodarski uvjeti poput suficita ili deficita te demografska struktura i broj stanovnika određene države.

Nakon Adama Smitha ekonomisti su nastojali utvrditi na kojim načelima bi se porezni sustav trebao temeljiti. Prema Smithu, postoje četiri porezna kanona :

1. Svaki građanin dužan je državi plaćati porez i to prema svojim ekonomskim mogućnostima.
2. Obveza plaćanja poreza treba biti regulirana zakonom. Porez ne smije biti proizvoljan, nego unaprijed poznat poreznom obvezniku.
3. Porez se naplaćuje onda kada je to najpovoljnije za poreznog obveznika.
4. Troškovi ubiranja poreza moraju biti što niži, kako bi teret poreznih obveznika bio što podnošljiviji, a prihod državne blagajne što veći.

Kod nastanka poreznog sustava Republike Hrvatske veliku su ulogu imali raspad Jugoslavije i Domovinski rat te politički uvjeti. Raspadom Jugoslavije, Republika Hrvatska je postala samostalna i neovisna država te je samim time morala izvršiti mnogobrojne promjene u vođenju države i gospodarstva, pri čemu je gospodarstvo moralo napraviti potpuni preokret, odnosno orijentirati se tržištu i tržišnom načinu poslovanja.

Ministarstvo financija je 1992. godine zaključilo da je vrijeme za promjene fiskalnog sustava, odnosno za konstruiranje sasvim novog poreznog sustava koji će biti napravljen po uzoru na zapadne zemlje zbog njihovog načina vladavine i rukovođenja te razvijenog tržišta i demokracije koji bi Republici Hrvatskoj pomoglo u tranziciji društvenog u privatno vlasništvo. „Reforma poreznog sustava provedena je u dvije faze. U prvoj fazi definirani su načini oporezivanja fizičkih osoba i pravnih subjekata te je reorganizirana porezna

administracija dok su u drugoj fazi bili definirani posredni porezi te uvođenje poreza na dodanu vrijednost“ (Dražić, 2015).

Danas se porezni sustav Republike Hrvatske smatra suvremenim sustavom koji je usklađen sa smjericama Europske Unije. Hrvatska je reorganizirala svoj porezni sustav po uzoru na zapadne zemlje gdje je izjednačen položaj svih poreznih obveznika. Između ostalog, Republika Hrvatska je sklopila 57 ugovora s pojedinim zemljama o izbjegavanju dvostrukog poreza koji su po pravnoj snazi iznad zakona.

4.1. Karakteristike poreznog sustava Republike Hrvatske

Porezni sustav jedne zemlje čini ukupnost svih poreznih oblika i načina njihova reguliranja. Promjene u poreznom sustavu i poreznoj politici su dozvoljene, ali iste ne bi trebale biti radikalne i česte.

Općeprihvaćene karakteristike koje mora imati moderni porezni sustav pa tako i porezni sustav RH, prema Jelčiću (2001) su sljedeće:

- harmonizacija poreza – kako bi se što prije realizirali ciljevi kojima se teži formiranjem novog poreznog sustava, potrebno je što više uskladiti porezne sustave i mjere porezne politike. Da bi isti uspješno funkcionirali sustavi i politike bi se trebale što više približiti, uskladiti, odnosno harmonizirati,
- neutralni porezi – kako bi država svojim mjerama fiskalne politike što manje utjecala na ponašanje poreznih obveznika, uloga poreza bi se trebala ograničiti na ostvarenje fiskalnih ciljeva, odnosno da se rizik donošenja poslovnih odluka prepusti samim poduzetnicima. Ograničavanje uloge poreza na prikupljanje sredstava kojima se podmiruju rashodi krije se u pojmu neutralnost poreza,
- smanjenje poreznog opterećenja – zahtjevi za što štedljivijom državom, za ograničavanjem zadataka, rasterećenjem gospodarstva, kako bi se potaknula proizvodnja, povećala zaposlenost, smanjila inflacija, postavljaju se u svim suvremenim državama pa je to postalo i jedan od kriterija koje članice EU moraju ispuniti za članstvo,
- jednostavnost u oporezivanju – porezni obveznici žele da njihova obveza bude jasno, razumljivo i nedvosmisleno utvrđena, te da se iz poreznog sustava uklone tzv.

bagatelni porezi. Postoji zanimljiva krilatica koja kaže da je zbroj pojednostavljenja u oporezivanju i smanjenja poreznog opterećenja jednak najboljoj poreznoj reformi,

- prednost u oporezivanju potrošnje u odnosu prema oporezivanju dohotka – postoje tvrdnje koje ukazuju da je oporezivanje potrošnje pravednije nego li oporezivanje dohotka, jer se smatra da ljudi rade za dohodak kako bi ga potrošili, a ne imali i tako zadovoljili svoje potrebe. Sama orijentacija na oporezivanje potrošnje potiče štednju i time pozitivno utječe na gospodarski napredak. No, ostaje pitanje bi li došlo do većeg tereta na one s manjim dohotkom i tako stvorio jaz te kakvog bi utjecaja takav način oporezivanja dugotrajno ostavio na proračunske prihode,
- pravednost u oporezivanju – kreatori poreznog sustava moraju biti izričito pažljivi pri sastavljanju raspodjele poreznog tereta, odnosno trebaju težiti što većoj horizontalnoj i vertikalnoj jednakosti u oporezivanju.

Može se zaključiti kako je uistinu složeno napraviti funkcionalan i kvalitetan porezni sustav. U praksi su ovakve značajke najčešće oprečne, što znači da ih niti jedan porezni sustav podjednako ne prihvaća.

Porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan i relativno mlad porezni sustav. „Da bi se stvorio ovakav porezni sustav trebalo je proći i neke teške faze, u procesu tranzicije iz samoupravnog socijalizma, u porezni sustav koji će biti prilagođen načelima tržišne ekonomije. Uvjetno rečeno reforma poreznog sustava RH završena je 1998. godine uvođenjem PDV-a, od kada u našem poreznom sustavu postoje svi temeljni porezni oblici karakteristični za tržišne demokracije.“ (Sokol, 2015).

Ovakav porezni sustav čini se relativno nestabilan iz razloga čestih promjena samih elemenata oporezivanja unutar poreznih oblika. Kako bi se osigurao daljnji napredak gospodarstva, nestabilnosti poput navedenih promjena te porezni moral i visoka razina sive ekonomije bi trebalo minimizirati. Karakteristike hrvatskog poreznog sustava su : jednostavnost poreznih zakona, mali broj poreznih oblika te relativna transparentnost koja je postala važna uvođenjem fiskalizacije 2013. godine.

4.2.Podjela poreznih oblika u poreznom sustavu Republike Hrvatske

Kako bi se ispunili svi ciljevi porezne politike, u današnjici se koriste različiti oblici poreza. Kao što je ranije konstatirano, porezni sustav državi služi kako bi prikupila javne prihode od poreznih obveznika.

„Jednako kao i ostali gospodarski sektori i sektor javnih financija u Hrvatskoj doživio je brojne promjene od osamostaljenja države do danas. Kako je područje javnih financija neodvojivo od političkog procesa, demokratizacija države i napuštanje socijalističkog načina života, razmišljanja i privređivanja s jedne strane te ratne okolnosti i tranzicija s druge, imali su snažan utjecaj na razvoj i stanje hrvatskog javnofinancijskog sektora. Naslijeđeni financijski sustav imao je brojne manjkavosti, a analitičari su suglasni u ocjeni kako je bio neučinkovit i nepravičan, izazivajući vrlo visok stupanj poreznog opterećenja. Porezni prihodi pripadaju državnom proračunu ili proračunima nižih jedinica, a u jednom dijelu se raspodjeljuju među više razina vlasti.“ (Kordić, 2011).

U financijskoj teoriji, porezni sustav možemo podijeliti na dva dijela :

- 1) povijesni porezni sustav – u sustavu se nalaze porezni oblici kojima se vrši oporezivanje u nekoj državi u danom trenutku
- 2) racionalni porezni sustav – karakterizira sustav oporezivanja koji je sastavljen od više poreznih oblika

Od navedena dva sustava, ne može se reći koji je sustav bolji. Usporedba ova dva sustava ovisi o specifičnim zadacima u integralnom djelu poreznog sustava koji su postavljeni u pojedinom gospodarstvu i društvu. Za mnoge je glavni cilj države kroz porezni sustav prikupljanje financijskih sredstava, ali on to nije.

„Korištenjem tako određenih poreznih oblika, te ujedno i primjenom optimalne kombinacije elemenata koji se oporezuju, djeluje se na:

- promjenu uvjeta privređivanja kao i na odnose među ekonomskim subjektima otežavanjem poreznog tretmana jednima, a olakšica u poreznom tretmanu koje se odobravaju drugima,
- trgovinsku i platnu bilancu stimulirajući ili destimulirajući uvoz odnosno izvoz,
- inflaciju restringirajući novčane fondove,
- migracijska kretanja stanovništva beneficirajući porezni tretman na područjima na koja se stanovništvo želi privući, a otežavajući ga na područjima s kojih se stanovništvo želi povući.

- natalitet, uređujući porezni tretman obitelji tako da se favoriziraju ili pak defavoriziranjem i obitelji s većim brojem djece, itd.” (Jelčić, 2001: 38).

Kao što je već navedeno, svaka država ima svoj porezni sustav i on je jedinstven. U svijetu možemo naći porezne sustave koje se sastoje od samo jednog poreznog oblika. Takav način provođenja poreza nazivamo porezni monizam. Za razliku od jednog poreznog oblika, u nekim zemljama koriste se sustavi s više poreznih oblika, a takav sustav nazivamo porezni plurizam.

Čimbenici koji utječu na mjere porezne politike se prema Rajković (2012), mogu podijeliti na:

- 1) ustavno uređenje, veličinu teritorija i broj stanovnika,
- 2) veličinu javnog sektora i obujam nadležnosti države,
- 3) centralizaciju, odnosno decentralizaciju,
- 4) pripadnost pojedinim ekonomskim asocijacijama i geopolitičkom položaju,
- 5) zaduženje države i budžetski deficit,
- 6) nezaposlenost,
- 7) povijesne razloge,
- 8) druge razloge.

Iz navedenih čimbenika možemo zaključiti kako oni imaju važan faktor utjecaja na poreznu strukturu i karakter poreznog sustava.

Prilikom formiranja poreznog sustava 1994. godine Republika Hrvatska je svoj porezni sustav uspostavila na pravilima pravednosti i jednakosti. Kao glavni prioritet nametnulo se ostvarenje fiskalnih ciljeva u kojem su dužni sudjelovati svi porezni obveznici u skladu sa svojim mogućnostima. 2013. godine, kada je Hrvatska postala članicom Europske Unije, došlo je do preoblikovanja poreznog sustava kako bi on odgovarao europskim smjernicama.

Poreze je moguće podijeliti na više načina, a neki od njih su :

- prema razini državne vlasti kojoj porezni prihod pripada
- prema tome koje kategorije stanovnika više opterećuju
- prema vrsti porezne osnovice

Ipak, najčešća podjela poreza u Republici Hrvatskoj je podjela na izravne i neizravne, odnosno na posredne i neposredne prema kojima je zapravo i porezni sustav Republike Hrvatske i utemeljen. Preraspodjela navedenih poreza vidljiva je u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Podjela izravnih i neizravnih poreza

Izravni porezi	Neizravni porezi
<ul style="list-style-type: none"> • porez na dobit • porez na dohodak • prirez porezu na dohodak 	<ul style="list-style-type: none"> • porez na dodanu vrijednost • trošarine • porez na promet nekretnina

Izvor: izrada autorice prema Kesner-Škreb i Kuliš (2010:14)

Jurković (2001), navodi kako su izravni porezi oni gdje se izravno bez posrednika oporezuje porezni obveznik, a osoba koja treba plaćati porez (porezni destinator) i porezni obveznik su iste osobe. Nasuprot tome, neizravni porezi su ona vrsta poreza kod kojih porezni obveznici i osobe koje bi trebale plaćati porez ne glase za istu osobu.

Porezi su najznačajniji instrument prikupljanja prihoda u svakoj državi. U tablici koja slijedi prikazan je porezni sustav Republike Hrvatske po kojem se oporezuju porezni obveznici u njoj.

Tablica 2. Porezni sustav Republike Hrvatske

Državni porezi	<ul style="list-style-type: none"> • porez na dodanu vrijednost • porez na dobit • posebni porezi i trošarine
Županijski porezi	<ul style="list-style-type: none"> • porez na nasljedstva i darove • porez na cestovna motorna vozila • porez na plovila • porez na automate za zabavne igre

Gradski ili općinski porezi	<ul style="list-style-type: none"> • prirez porezu na dohodak • porez na potrošnju • porez na kuće za odmor • porez na korištenje javnih površina • porez na promet nekretnina
Zajednički porezi	<ul style="list-style-type: none"> • porez na dohodak
Porez na dobitke od igara na sreću i naknade za privređivanje igara na sreću	<ul style="list-style-type: none"> • lutrijske igre • igre u casinima • igre kladenja igre na sreću na automatima • naknade za privređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću
Naknada za privređivanje nagradnih igara	<ul style="list-style-type: none"> • propisana uplata priređivača nagradnih igara u korist Hrvatskog Crvenog križa

Izvor: izrada autorice prema podacima Ministarstva financija (dostupno na:

<https://www.porezna-uprava.hr>)

Iz prikazane tablice na jasan način možemo uočiti strukturu poreznog sustava Republike Hrvatske. Vidljivo je da je ovaj porezni sustav pluralan, zbog više različitih poreznih oblika. Glavne kategorije navedenog poreznog sustava su: državni porezi, županijski, gradski ili općinski, zajednički, porez na dobitke od igara na sreću i naknade za privređivanje igara na sreću te naknade za privređivanje nagradnih igara.

4.3. Udio poreznih prihoda u ukupnim javnim prihodima Republike Hrvatske

Prema Bogovcu (2014), državni porezi u cijelosti pripadaju državnom proračunu, županijski porezi pripadaju županijskim proračunima ili proračunu Grada Zagreba, a gradski ili općinski porezi proračunima grada ili općina. Iznimno, prihod od poreza na dohodak po osnovi kamata na štednju prihod je državnog proračuna. Prihod od poreza na dohodak dijeli

se između države, općine, grada i županije, dok se porez na promet nekretnina dijeli između države, općine i grada.

5. Struktura i vrste poreza u Republici Hrvatskoj

Porezi su strukturirani prema razinama vlasti, a dijelimo ih na: državne, županijske, gradske ili opće te zajedničke poreze. U nastavku rada detaljnije će biti objašnjena podjela državnih poreza.

5.1. Državni porezi Republike Hrvatske

Državni porezi predstavljaju tip poreza čiji prihodi ulaze u proračun Republike Hrvatske, a služe za podmirenje javnih rashoda. Samim time, državni prihodi su najveći, a sastoji se od: porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, trošarine i posebni porezi. „Porezni prihodi za razdoblje 2018. – 2020. projicirani su na temelju makroekonomskih pretpostavki, uzimajući u obzir prethodno spomenute izmjene u poreznom zakonodavstvu.“ (Obrazloženje državnog proračuna, 2019).

5.1.1. Porez na dobit

Porez na dobit počeo se primjenjivati tek nakon 2. svjetskog rata i zbog toga je relativno mlad porez. Ovaj tip poreza naziva se još i „proizvodom“ 20. stoljeća te je uvršten u većinu suvremenih poreznih sustava što ga čini jednim od najznačajnijih poreznih oblika.

„Porez na dobit jest porez što ga trgovačka društva plaćaju na ostvarenu dobit, tj. na razliku prihoda i rashoda. Taj se porez u drugim zemljama obično naziva porezom na dohodak trgovačkih društava - corporate/corporation income tax, tj. pravnih osoba, za razliku od poreza na dohodak koji plaćaju fizičke osobe - individual/personal income tax. Hrvatska

poreznopravna terminologija ne poznaje sintagmu porez na dohodak trgovačkog društva, nego se koristi izrazom porez na dobit - profit tax .“(Kesner-Škreb, 2004).

Karakteristikama poreza u općem smislu, prema Jelčiću (2001), smatraju se:

- prisilno davanje u smislu da su porezni obveznici dužni ispuniti svoju obvezu, jer ih u suprotnom fiskalna vlast svojom snagom fiskalne samostalnosti može prisiliti da plate,
- davanje bez izravne protučinidbe u smislu da novčana sredstva koja se prikupe porezima idu u proračun te čine masu proračunskog novca, od kojih će se financirati neke javne potrebe, a porezni obveznik ne zna točno koje, odnosno, ne zna naknadu koju im daje javna vlast kao protučinidbu za plaćanje poreza,
- općenito davanje u smislu da svi plaćaju porez onda kada ispune zakonom propisane uvjete te da su svi „potencijalni“ porezni obveznici.

Jelčić (2001), navodi da se o porezu na dobit govori u slučaju kad je objekt oporezivanja rezultat gospodarske djelatnosti određene djelatnosti organizacije uređene kao društvo. Bitne karakteristike ovog poreza su:

- subjekti oporezivanja nisu pojedine fizičke osobe, nego određene, specifične organizacije, pod kojima valja razumjeti jedinstvo ljudi i sredstava ujedinjenih radi određenog cilja,
- porez na dobit utvrđuje se na osnovi rezultata gospodarske djelatnosti društva

Postoje četiri elementa koji određuju značaj poreza na dobit :

- porezni obveznik
- porezna osnovica
- porezna stopa
- porezne olakšice

Kod poreznog obveznika razlikujemo poreznog obveznika poreza na dobit i poreznog obveznika poreza po odbitku. „Porezni obveznik poreza na dobit može biti:

a) trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident RH koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda

b) tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika koji nije rezident RH

c) fizička osoba koja ostvaruje dohodak, a izrazila je želju i izjavila da želi plaćati porez na dobit a ne porez na dohodak

d) fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta a u prethodnom poreznom razdoblju je ostvarila primitak veći od 3.000.000,00 kn, ili ako ispunjava dva od sljedeća 3 uvjeta: 1. ostvareni dohodak u prethodnom razdoblju veći od 400.000,00 kn 2. dugotrajna imovina u posjedu ima vrijednost veću od 2.000.000,00 kn 3. prosječan broj zaposlenih u prethodnom poreznom razdoblju iznosi više od 15 radnika

e) iznimno, tijela državne uprave, tijela regionalne i lokalne samouprave, Hrvatska narodna banka, državne ustanove i ostale ustanove i društva koja djeluju javnom sektoru Republike Hrvatske

f) svaki poduzetnik koji nije spomenut u prethodnim točkama a nije obveznik poreza na dohodak i čija se dobit drugdje ne oporezuje“ (Jančiev i Supić, 2016):

Druga skupina poreznih obveznika poreza na dobit su porezni obveznici poreza po odbitku, a prema (Jančiev i Supić, 2016), to su:

a) tuzemni isplatelj naknade što je plaća inozemnom primatelju odnosno nerezidentu

b) poslovna jedinica inozemnog poduzetnika koja matičnom poduzeću plaća kamate i naknade na autorska prava i druga prava intelektualnog vlasništva

Porezna osnovica prikazuje iskazanu dobit u obračunskom razdoblju. „Prema članku 29. ZOPND NN 143/14, porezna je osnovica dobit, tj. razlika prihoda i rashoda utvrđenih prema računovodstvenim propisima. To znači da se kao polazna veličina uzima učinak poslovanja, tj. dobit, ali se ona ispravlja, povećava i smanjuje za prihode i rashode koji se priznaju u porezne svrhe. Za tuzemnoga poreznog obveznika to je ukupna dobit ostvarena u Hrvatskoj i u inozemstvu, a za inozemnog poduzetnika dobit ostvarena u Hrvatskoj.“(Kesner-Škreb, 2004).

Dok za porez na dobit, porezna stopa iznosi jedinstvenih 20%, porezna stopa za porez po odbitku prema Jančiev i Supić (2016), iznosi:

- a) 12% na dividende i udjele u dobiti
- b) 15% na autorska prava i druga prava intelektualnog vlasništva
- c) 15% na kamate
- d) 15% na usluge istraživanja tržišta, poreznog i poslovnog savjetovanja kao i na revizorske usluge što su plaćene inozemnim osobama
- e) 20% na sve vrste usluga koje nisu prethodno nabrojane, a koje su plaćene osobama koje imaju sjedište izvan Republike Hrvatske, a imaju sklopljene ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja

U poreznom sustavu Republike Hrvatske postoje brojne porezne olakšice, a neke od njih su:

- porezne olakšice i oslobođenja za porezne obveznike koji obavljaju djelatnost na potpomognutim područjima
- olakšice i oslobođenja za porezne obveznike u slobodnim zonama

„Porez na dobit u tekućoj godini plaća se na temelju poslovanja poduzetnika prethodne godine. Plan kretanja prihoda od poreza na dobit za 2018. te projekcije za 2019. i 2020. godinu rađene su temeljem procjene rezultata gospodarskih subjekata prethodne godine, uzimajući u obzir učinke zakonskih izmjena u sustavu poreza na dobit, poglavito ukidanja olakšica za reinvestiranu dobit. Prihod od poreza na dobit za 2018. planiran je u iznosu od 8,3 milijarde kuna, dok projekcija za 2019. iznosi 8,5 milijardi kuna te 8,8 milijardi kuna za 2020. godinu.“ (Obrazloženje državnog proračuna, 2019).

5.1.2. Porez na dodanu vrijednost – PDV

Ovu vrstu porezu prvu je uvela Francuska 1958. godine. Nakon toga, porez na dodanu vrijednost većinom su prihvatile sve zemlje današnje Europske Unije.

Prema Kesner-Škreb (2004), porez na dodanu vrijednost predstavlja svefazni porez na promet koji se obračunava u svakoj fazi proizvodno-prodajnog ciklusa, ali samo na iznos dodane vrijednosti koja se oblikovala u toj fazi, a ne na cjelokupnu vrijednost proizvodnje. Iako je ovakav način oporezivanja prihvaćen u svim razvijenijim zemljama svijeta, Australija i SAD ga nemaju. Što se tiče Hrvatske, porez na dodanu vrijednost uveden je 1.siječnja

1998. godine. Prvotno je porezna stopa iznosila 22%, a vremenom je povećana na 23%. Sljedeći porast ovog dogodio se 1. ožujka 2012. kada je povećana na 25%. 1. siječnja 2020. godine očekuje se smanjenje na 24%.

Porez na dodanu vrijednost predstavlja vrlo složen porezni oblik kojeg određuju tri različite odrednice :

- proizvodni oblik PDV-a
- dohodovni oblik PDV-a
- potrošni oblik PDV-a

Svaka od navedenih odrednica može se zasnivati na dva načela: načelo podrijetla i načelo odredišta, dok se sam iznos poreza izračunava prema tri različite metode: metodi zbrajanja, metodi oduzimanja te kreditnoj metodi. U zemljama Europske Unije najviše se primjenjuje načelo odredišta, a pomoću kreditne metode izračunava se iznos porezne obveze.

Zbog prevladavanja pojave dvostrukog oporezivanja i neoporezivanja, važno je primijeniti načela oporezivanja.

„Na temelju načela oporezivanja se utvrđuju osnovice poreza na dodanu vrijednost i mogu se podijeliti na:

- načela oporezivanja prema podrijetlu
- načela oporezivanja prema odredištu“ (Vukić, 2016: 71).

Oporezivanje prema podrijetlu podrazumijeva oporezivanje svih dobara u određenoj zemlji, dok se oporezivanje prema načelu odredišta odnosi se na oporezivanje svih proizvoda i usluga koji se troše na određenom odredištu. Primjenom načela odredišta osigurana je ravnopravna konkurencija domaćih i stranih roba te se koristi u većini suvremenih zemalja.

Tijela Europske ekonomske zajednice donijele su Šestu direktivu 1977. godine, kojom su utvrđeni najznačajniji elementi poreza na dodanu vrijednost. Ti elementi se odnose na oporezive transakcije pri čemu se oporezuje:

„a) isporuka dobara i obavljanje usluga uz naplatu,

b) isporuka dobara i obavljanje usluga koje poduzetnik bez naknade učini osobama koje su kod njega zaposlene i članovima njihovih obitelji,

c) vlastita potrošnja i

d) uvoz“ (Jelčić, 2001: 329).

„Prihod od poreza na dodanu vrijednost projiciran je na temelju očekivanog kretanja nominalne osobne potrošnje, uključujući i učinke koji proizlaze iz provedene porezne reforme, a primjenjuju se od početka 2018. godine. Navedeno se odnosi na povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a na 300.000 kuna te uvođenje mogućnosti odbitka pretporeza u iznosu od 50 posto za poduzetnike, i to za troškove nabave osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz te povezanih ostalih zavisnih troškova. 11 Sukladno navedenom, u 2018. planira se ostvariti 49,6 milijardi kuna prihoda od PDV-a, dok projekcije za 2019. iznose 51,6 milijardi kuna, odnosno 53,7 milijardi kuna za 2020. godinu.“ (Obrazloženje državnog proračuna, 2019).

5.1.3. Posebni porezi i trošarine

Posebnim porezima i trošarinama oporezuje se promet određenim proizvodima, a trošak istih plaćaju proizvođači ili uvoznici. Način obračunavanja poreza je prema apsolutnoj jedinici nekog proizvoda, odnosno prema komadu, litri ili kilogramu nekog proizvoda. Prednost ovakvog načina oporezivanja je u tome što su izdašni, broj poreznih obveznika je mali te su vrlo jednostavni za ubiranje.

Prva trošarina je uvedena 1993. godine – na kavu, a godinu nakon uvedene su trošarine na: automobile iz uvoza, alkohol, pivo, duhanske proizvode te na naftne derivate.

„Od 2010. na snazi je novi Zakon o trošarinama koji trošarinski sustav usklađuje s europskim standardima u oblastima alkohola i alkoholnih pića, duhanskih proizvoda te energenata i električne energije. Zakonom o trošarinama uređuje se novi sustav oporezivanja trošarinama alkohola i alkoholnih pića uključujući i pivo, duhanskih proizvoda, energenata uključujući prirodni plin, ugljen i koks i električne energije, a koji se proizvode ili uvoze i puštaju u potrošnju na području Hrvatske.“ (Jelčić, Bejaković, 2012).

„Usklađivanje se provodi s Direktivom 92/12/EEZ, 19 koja sadržava opća načela za proizvode koji podliježu trošarinama te opća pravila za proizvodnju, skladištenje, kretanje i nadzor tih proizvoda u sustavu odgode plaćanja trošarine. Ustrojit će se registar trošarinskih

obveznika i poseban registar ovlaštenih držatelja trošarinskih skladišta, što će omogućiti razmjenu podataka s nadležnim tijelima drugih država članica EU. Mijenjaju se porezne osnovice, uvode se trošarine na energente te se povećava broj predmeta oporezivanja i broj obveznika trošarina.“ (Kesner-Škreb, 2010).

Najveći razlog prikupljanja poreza kroz trošarine i posebne poreze je onaj financijske prirode jer su mnogi od njih zaista izdašni.

„Prihod od posebnih poreza i trošarina projiciran je na temelju očekivanog kretanja potrošnje trošarinskih proizvoda, uzimajući u obzir učinke izmjena propisa u trošarinskom sustavu, odnosno kod posebnih poreza na motorna vozila te trošarina na duhan. Tako se smanjuje oporezivanje posebnim porezom na motorna vozila, a time i ukupno porezno opterećenje poreznih obveznika. Kod izmjene visine trošarina na duhanske proizvode radi se o dostizanju dogovorene visine trošarine prema direktivi EU, budući da s 1. siječnjem 2018. godine završava odobreno prijelazno razdoblje za usklađivanje ovih trošarina. Sukladno navedenom, za 2018. posebni prihodi i trošarine planirani su u ukupnom iznosu od 15,4 milijarde kuna, dok projekcije za 2019. i 2020. godinu iznose 15,5 milijardi kuna, odnosno 15,8 milijardi kuna.“ (Obrazloženje državnog proračuna, 2019).

Sljedeća poglavlja bazirat će se na istraživanju i usporedbu glavnih poreznih oblika – porez na dodanu vrijednost, porez na dobit i porez na dohodak između zemalja članica EU.

6. Komparacija poreznih sustava zemalja Europske Unije

Kroz poglavlja koja slijede analizirat će se najvažniji porezni oblici u zemljama članicama Europske Unije. Prvi porezni oblik je porez na dodanu vrijednost.

6.1. Porez na dodanu vrijednost u zemljama članicama Europske Unije

Europska Unija postavlja pravila o porezu na dodanu vrijednost kroz direktive o PDV-u. Jedan od pravila je i taj da najniži porez na dodanu vrijednost smije iznositi 15%. Svih 28 članica smije samostalno određivati svoje stope PDV-a.

Kako navodi Tadin (2009), ovaj porez se plaća u svim fazama proizvodnog i prometnog ciklusa, a obračunava se na iznos dodane vrijednosti. Prema direktivi o zajedničkom sustavu oporezivanja poreza na dodanu vrijednost koja je u primjeni od 2007. godine predviđena je preporučena stopa od 15 do 25%.

Tablica 3. Popis stopa PDV-a koje se primjenjuju u zemljama članicama

Država članica	Oznaka države	Standardna stopa	Snižena Stopa	Vrlo snižena stopa	Parking stopa
Austrija	AT	20	10/13	-	13
Belgija	BE	21	6/12	-	12
Bugarska	BG	20	9	-	-
Cipar	CY	19	5/9	-	-
Češka	CZ	21	10/15	-	-
Njemačka	DE	19	7	-	-
Danska	DK	25	-	-	-
Estonija	EE	20	9	-	-
Grčka	EL	24	6/13	-	-

Španjolska	ES	21	10	4	-
Finska	FI	24	10/14	-	-
Francuska	FR	20	5,5/10	2,1	-
Hrvatska	HR	25	5/13	-	-
Mađarska	HU	27	5/18	-	-
Irska	IE	23	9/13,5	4,8	13,5
Italija	IT	22	5/10	4	-
Litva	LT	21	5/9	-	-
Luksemburg	LU	17	8	3	14
Latvija	LV	21	12/5	-	-
Malta	MT	18	5/7	-	-
Nizozemska	NL	21	9	-	-
Poljska	PL	23	5/8	-	-
Portugal	PT	23	6/13	-	13
Rumunjska	RO	19	5/9	-	-
Švedska	SE	25	6/12	-	-
Slovenija	SI	22	9,5	-	-
Slovačka	SK	20	10	-	-
Ujedinjeno Kraljevstvo	UK	20	5	-	-

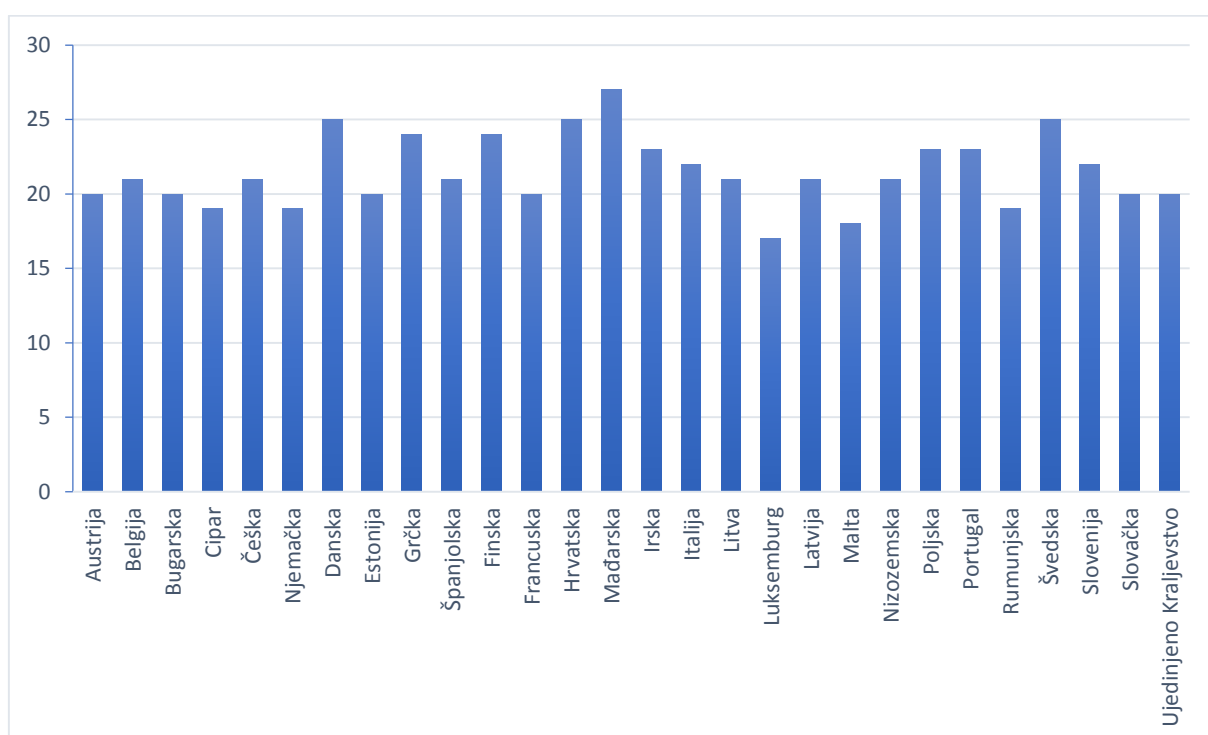
Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Različite stope PDV-a primjenjuju se ovisno o proizvodu i/ili usluzi koji su uključeni u transakciju. Prema tome, stope PDV-a možemo podijeliti na:

- standardna stopa – svaka država ima svoju standardnu stopu
- snižene stope- najviše dvije, mogu se primijeniti na ograničene vrste prodaja i ne mogu biti niže od 5%
- posebne stope:
 - vrlo snižena stopa – neke države primjenjuju ovu vrstu stope koja iznosi manje od 5%; recimo Španjolska ima vrlo nisku stopu od 4% koja se primjenjuje na specifične usluge poput prilagodbe prijevoznih sredstava za osobe s invaliditetom te održavanje

- nulta stopa – u nekim državama primjenjuje se i nulta stopa. U tom slučaju kupac ne mora platiti PDV, ali i dalje ima pravo na odbitak PDV-a
- parking stopa – vrsta stope koja ne ispunjava uvjete za primjenu snižene stope, a odnosi se na određenu robu i usluge.

Grafikon 1. Standardne stope PDV-a u zemljama članicama EU (izraženo u %)

Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Iz prikazane tablice i grafikona možemo uočiti kako je najveća stopa PDV-a u Republici Mađarskoj te iznosi 27%, dok najmanju stopu ima Luksemburg i ona iznosi 17%. Hrvatska ima jednu od najvećih stopa PDV-a i ona iznosi 25%. Istu tu stopu imamo i u Danskoj i Švedskoj. Usporedbe radi, prosječna neto plaća u Danskoj iznosi oko 3270 eura, u Švedskoj oko 2600 eura, a u Hrvatskoj oko 695 eura. S obzirom na životni standard ovih skandinavskih zemalja i Hrvatske, možemo zaključiti da se Hrvatska nalazi u izuzetno nepovoljnom položaju te da hrvatski građani snose prevelik porezni teret.

6.2. Porez na dobit

Porez na dobit vrsta je poreznog oblika koji se također, kao i svi drugi promatrani porezni oblici razlikuju u svakoj zemlji. Teško je odrediti učinkovitost porezne stope kod oporezivanja poreza na dobit jer sama po sebi nije niti olakšica niti poticaj. Međutim, niže kamatne stope mogu pozitivno utjecati na investicije i upravo zbog toga ovo je jedan od najjednostavnijih poreza.

U nastavku je tablicom prikazana visina porezne stope na dobit u svakoj zemlji članici Europske Unije.

Tablica 4. Stopa poreza na dobit u zemljama članicama EU

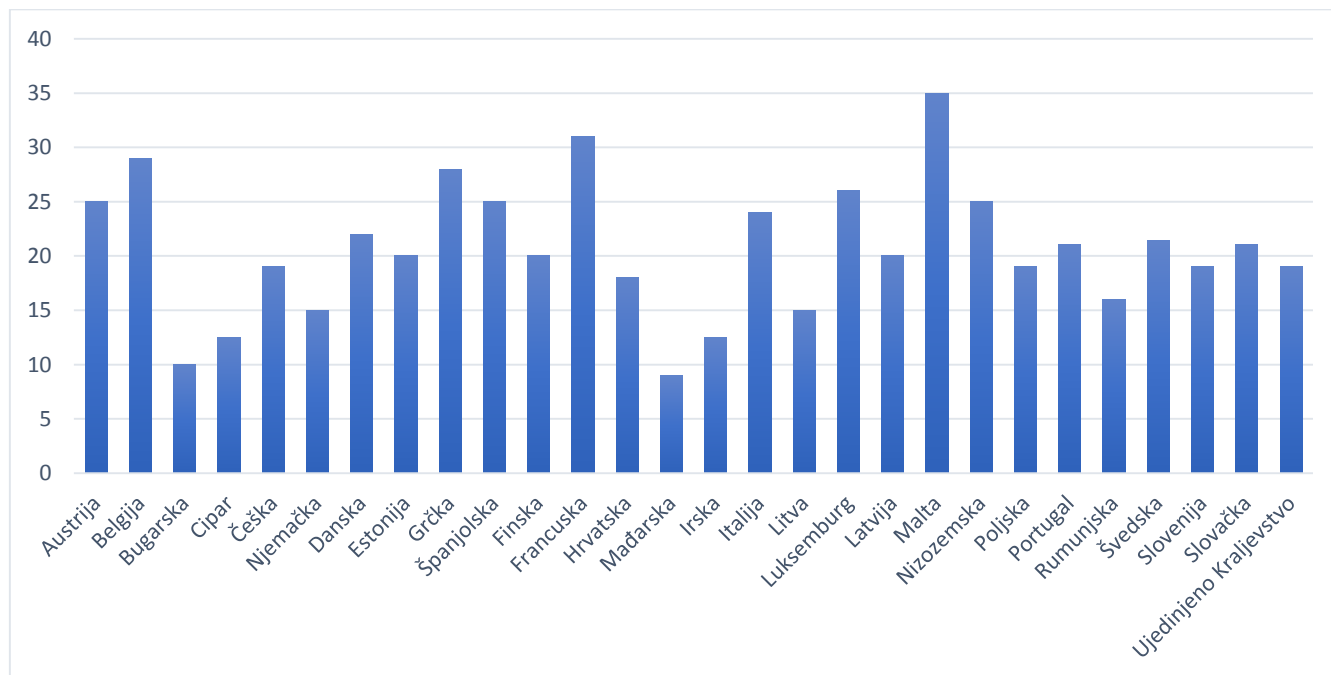
Država članica	Oznaka države	Stopa poreza na dobit (%)
Austrija	AT	25
Belgija	BE	29
Bugarska	BG	10
Cipar	CY	12,5
Češka	CZ	19
Njemačka	DE	15
Danska	DK	22
Estonija	EE	20
Grčka	EL	28
Španjolska	ES	25
Finska	FI	20
Francuska	FR	31
Hrvatska	HR	18
Mađarska	HU	9
Irska	IE	12,5
Italija	IT	24
Litva	LT	15

Luksemburg	LU	26,01
Latvija	LV	20
Malta	MT	35
Nizozemska	NL	25
Poljska	PL	19
Portugal	PT	21
Rumunjska	RO	16
Švedska	SE	21,40
Slovenija	SI	19
Slovačka	SK	21
Ujedinjeno Kraljevstvo	UK	19

Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Iz tablice je vidljivo da svaka država ima svoju poreznu stopu na dobit. Radi zornijeg objašnjenja prikazan je sljedeći graf.

Grafikon 2. Stope poreza na dobit zemalja članica EU (izražena u %)

Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Iz grafikona vidimo da najveću poreznu stopu poreza na dobit ima Malta i to u iznosu od 35%, dok najnižu poreznu stopu ima Mađarska s 9%.

Budući da je osnovni cilj EU dugoročno smanjenje poreza, Hrvatska je među državama s relativno nižom stopom u odnosu na druge promatrane zemlje.

Stope kod ovog poreznog oblika razlikuju se u zemljama EU, a čine važan element kada se donose važne investicijske odluke tvrtki. Prema Tadinu (2009), proces globalizacije pridonosi mobilizaciji tvrtki, dok visina poreza na dobit ima veliku ulogu kod privlačenja novih tvrtki u pojedine države pa će tako zemlje s nižim porezima na dobit privući investitore u nove proizvodne kapacitete, a samim time će se gospodarstvo pojedine zemlje znatno dinamizirati. „Tim je porezom moguće ostvariti mnoge ciljeve fiskalne i drugih politika, primjerice, poticanje izvoza, poboljšanje organskog sustava kapitala, modernizacija proizvodnje i sl.“ (Roller, 1996:57).

Sokol (2008), navodi da prema dosadašnjim ekonometrijskim istraživanjima koja pokazuju da visoke efektivne porezne stope prilikom oporezivanja dobiti imaju negativan učinak na privlačenje većeg obujma izravnih stranih investicija. Ipak, dokazano je da izravne strane investicije uvelike ovise o dostupnosti novih tehnologija, veličini tržišta te obrazovnoj strukturi radne snage, a prema tome porezna konkurencija u sustavima oporezivanja dobiti poduzeća utječe na kreiranje nacionalnih politika.

6.3. Porez na dohodak kod članica Europske Unije

Porez na dohodak vrsta je poreznog oblika koji je različit u svakoj državi članici Europske Unije. Još od samog nastanka ove zajednice, 1957. godine inzistiralo se na poreznoj ujednačenosti, gdje bi svaka država članica bila podložna jednakom sustavu oporezivanja, no niti 60- ak godina kasnije to nije provedeno.

Porez na dohodak zauzima središnje mjesto u poreznoj politici mnogih zemalja, unatoč tome što je jedan od najmlađih poreznih oblika. Svaka zemlja definira različito porezne stope na dohodak od djelatnosti kojima se bave fizičke osobe. Ovaj porezni oblik smatra se jednim od najkompliciranijih i najsloženijih poreza jer pri samom oporezivanju dolazi do mnogobrojnih problema.

„Porez na dohodak fiskalni je oblik pod kojim obuhvaćamo obveznike-građane koji ostvaruju prihode samostalnim obavljanjem gospodarstvene i druge djelatnosti (obrtništvo, mala privreda), poljoprivredne djelatnosti (farmeri) i slobodnom profesijom. Tim su porezom obično obuhvaćeni svi prihodi odnosno dohoci poreznog obveznika.“ Roller (1996: 55).

U nastavku su prikazani tablica koja prikazuje zemlje članice EU, visina dohotka te određena stopa za svaku zemlju.

Tablica 5. Stope poreza na dohodak u zemljama EU

Država članica	Oznaka države	Stopa poreza na dohodak (€)	Najveća stopa
Austrija	AT	Do 11.000,00 – 0% 11.000,00 - 18.000,00 – 25% 18.000,00 - 31.000,00 – 35% 31.000,00 - 60.000,00 – 42% 60.000,00 – 90.000,00 – 48% 90.000,00 – 1.000.000,00 – 50% > 1.000.000,00 – 55%	55
Belgija	BE	0 – 13.250,00 – 25% 13.250,01 – 23.390,00 – 40% 23.390,00 – 40.480,00 – 45% > 40.480,01 – 50%	50
Bugarska	BG	10 %	10
Cipar	CY	Do 19.500,00 – 0% 19.500,00 – 28.000,00 – 20% 28.000,00 – 36.300,00 – 25% 36.300,00 – 60.000,00 – 30% > 60.000,00 – 35%	35
Češka	CZ	15%	15
		0 – 9.169,00 – 0%	

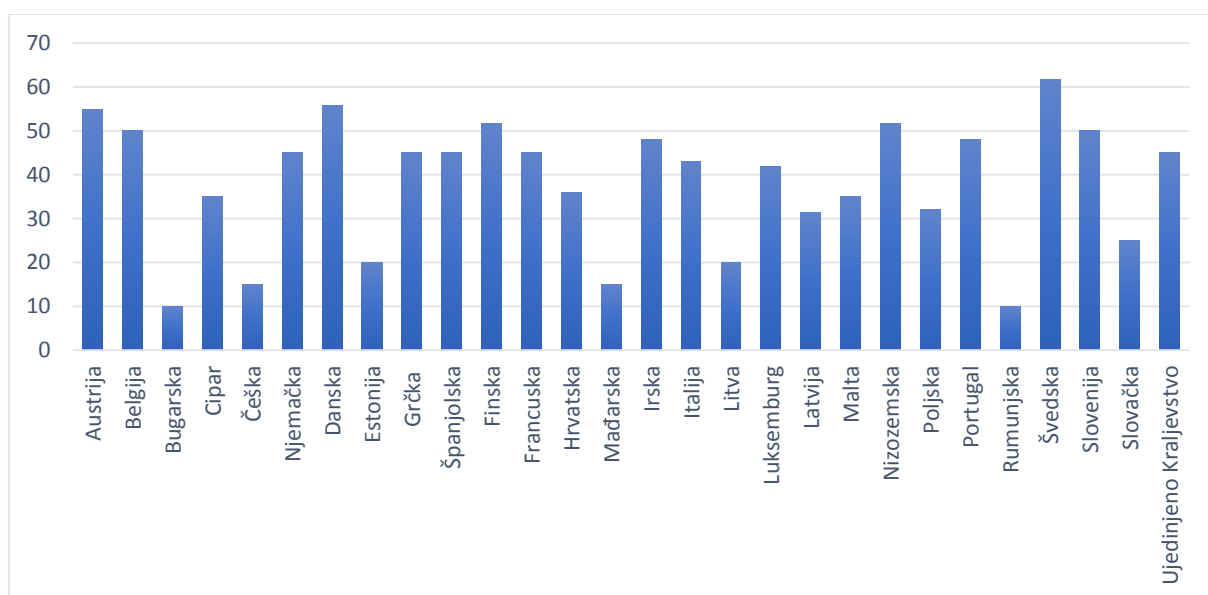
Njemačka	DE	9.169,00 – 14.254,00 – 14% 14.255,00 – 55.960,00 – 24% 55.961,00 – 265.326,00 – 42% > 265.327,00 – 45%	45
Danska	DK	55.89%	55.89
Estonija	EE	20%	20
Grčka	EL	0 – 20.000,00 – 22% 20.001,00 – 30.000,00 – 29% 30.000,01 – 40.000,00 – 37% >40.000,01 – 45%	45
Španjolska	ES	0 – 12.450,00 – 19% 12.450,00 – 20.200,00 – 24% 20.200,00 – 35.200,00 – 30% 35.200,00 – 60.000,00 – 37% > 60.000,00 – 45%	45
Finska	FI	51.60%	51.60
Francuska	FR	0 - 9.964,00 – 0% 9.965,00 – 27.519,00 – 14% 27.520,00 – 73.779,00 – 30 % 73.780,00 – 156.244,00 – 41% > 156.244,00 – 45%	45
Hrvatska	HR	0 – 4.019,29 – 24% > 4 .019,29 – 36%	36
Mađarska	HU	15%	15
Irska	IE	0 – 35.300,00 – 20% >35.300,00 – 48%	48
Italija	IT	0 – 15.000,00 – 23% 15.001,00 – 28.000,00 – 27% 28.001,00 – 55.000,00 – 38 % 55.001,00 – 75.000,00 – 41 % >75.001,00 – 43%	43
Litva	LT	0 – 136,344 -20% 136,344 – 27%	27
Luksemburg	LU	42%	42
		0 – 20.004,00 – 20%	

Latvija	LV	20.004,00 – 62.800,00 – 23% >62.800,00 – 31.4%	31.4
Malta	MT	0 – 9.100,00 – 0% 9.101,00 – 14.500,00 – 15% 14.501,00 – 60.000,00 – 25% > 60.000,00 – 35%	35
Nizozemska	NL	0- 20.384,00 – 9% 20.384,00 – 34.300,00 – 10.45% 34.300,00 – 68.507,00 – 38,1% >68.507,00 – 51.75%	51.75
Poljska	PL	0 – 20.543,32 – 18% >20.543.32 – 32%	32
Portugal	PT	48%	48
Rumunjska	RO	10%	10
Švedska	SE	61.85%	61.85
Slovenija	SI	0 – 8.021,34 – 16% 8.021,34 – 20.400,00 – 27% 20.400,00 – 48.000,00 – 34% 48.000,00 – 70.907,20 – 39% >70.907,20 – 50%	50
Slovačka	SK	0 – 36.256,37 – 19% >36.256,37 – 25%	25
Ujedinjeno Kraljevstvo	UK	13.322,76 – 38.784,53 – 20% 38.785,65 – 168.628,38 – 40% >168.629,50 – 45%	45

Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Radi lakšeg objašnjenja, u nastavku je prikazan graf koji pokazuje stope poreza zemalja članica.

Grafikon 3. Stopa poreza na dohodak u zemljama EU (izraženo u %)

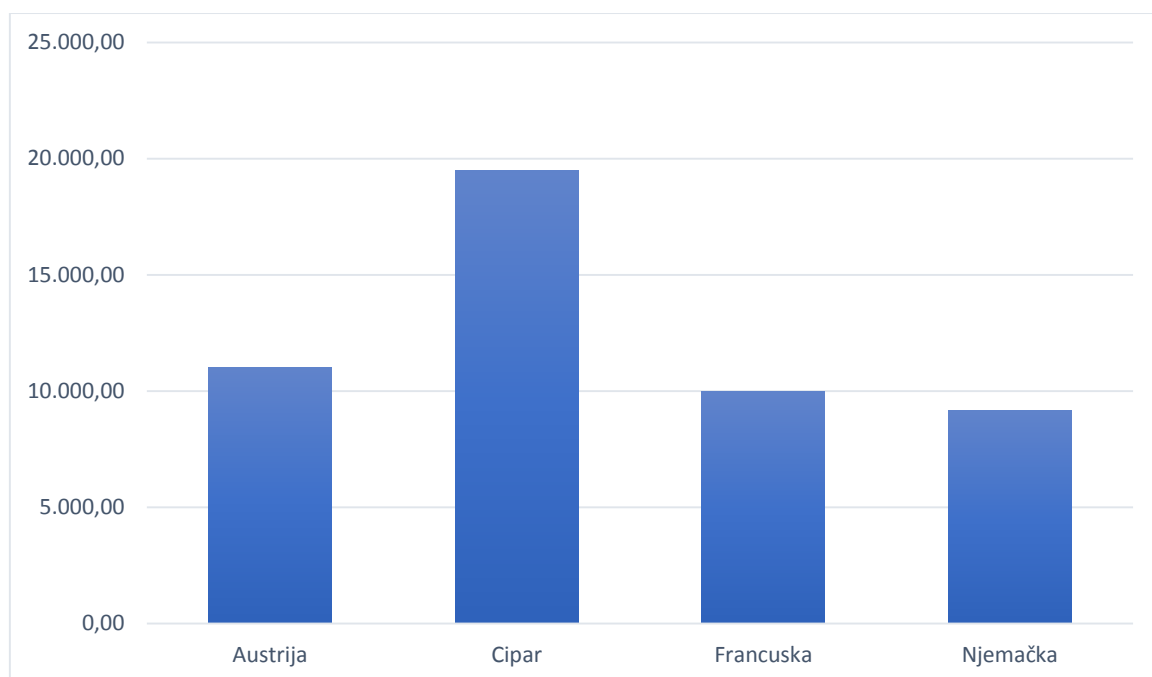

Izvor: izrada autorice prema podacima s europa.eu

Iz prikazane tablice i grafa, prvo uočavamo da svaka zemlja ima svoju poreznu stopu na dohodak. Kod velike većine zemalja porezne stope rastu proporcionalno rastu dohotka. Sljedeće što možemo vidjeti je da najveću poreznu stopu od svih ima Švedska i ona iznosi 61,85%, dok najmanju poreznu stopu na dohodak ima Rumunjska i ona iznosi 10%.

U Europskoj Uniji postoje zemlje u kojima se do određene novčane razine dohodak ne oporezuje, vidljivo u grafu 4.

Grafikon 4. Visina dohotka (€) do koje se ne oporezuje u određenim članicama EU

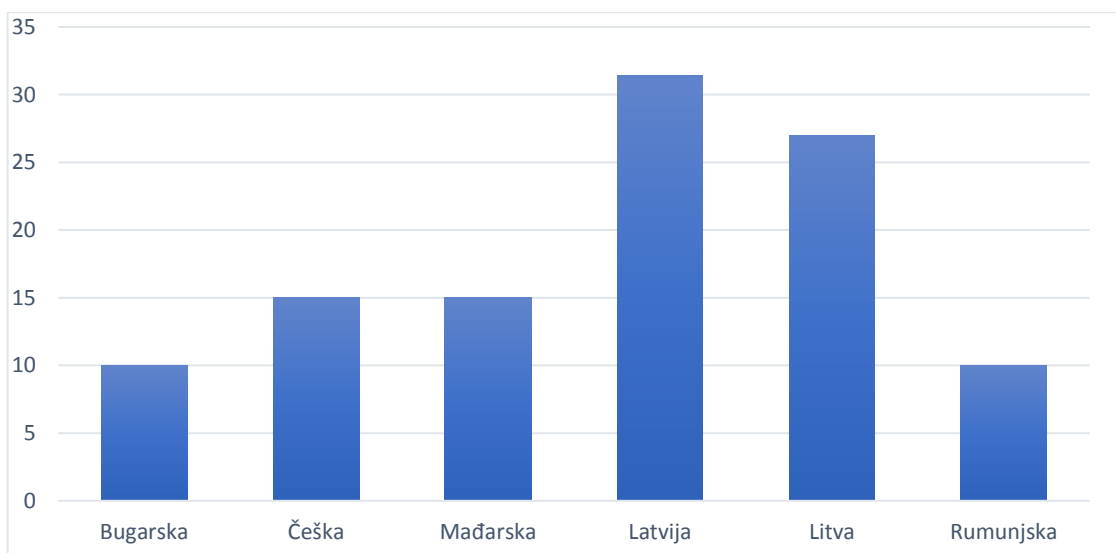

Izvor : izrada autorice prema europa.eu

Iz grafa vidimo da najbolje rezultate ima Cipar koji ne oporezuje dohodak do 19.500,00 €. Sve ostale zemlje članice osim ovih prikazanih na grafu, uključujući i Hrvatsku, oporezuju dohodak bez obzira na visinu.

U Europskoj Uniji postoji 7 zemalja koje imaju paušalnu stopu poreza na dohodak, a prikazane su u sljedećem grafikonu.

Grafikon 5. Paušalne stope poreza na dohodak u zemljama članicama EU (%)

Izvor: izrada autorice prema europa.eu

Iz prikazanog grafa vidljivo je da najveću paušalnu stopu ima Latvija i to 31,4%, dok najmanju paušalnu stopu ima Rumunjska koja iznosi 10%.

Naposlijetku, na temelju provedene analize poreza na dohodak članica Europske Unije možemo zaključiti kako postoje jako velike različitosti između zemalja. Zemlje koje imaju najbolje poreze na dohodak su: Austrija, Cipar, Francuska, Luksemburg i Njemačka. U njihovim porezima na dohodak vidljivo je oslobođenje plaćanja poreza na dohodak do određenog iznosa te uvođenje većih poreznih stopa koje ovise o rastu dohotka. Porastom dohotka i sukladno time i stopa, postoji pravedno ubiranje poreza te se postiže ravnoteža

između bogatih i siromašnih. Nasuprot tome, kod zemalja s paušalnom stopom, uvijek se plaća ista stopa neovisno o visini dohotka i to predstavlja nepošteno ubiranje poreza. Promatrajući Hrvatsku nasuprot drugim zemljama članicama EU, ima prilično veliku stopu ubiranja poreza na dohodak što znači da postoji prostor za napredak i poreznu olakšicu poreznih obveznika.

7. Zaključak

Na osnovu diplomskog rada možemo zaključiti kako su u današnjici svi obvezni plaćati dio prihoda državi kako bi ona osigurala provođenje usluga koje se nalaze u njezinoj funkciji.

Europska Unija teži jednakosti ubiranja poreza kod svih članica, a zbog toga je Hrvatska 2013. godine preoblikovala svoj porezni sustav kako bi odgovarao europskim smjernicama.

Porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan i on se dijeli na državne poreze, županijske, gradske ili općinske, zajedničke poreze i poreze na dobitke igara na sreću i naknada na priređivanje igara na sreću.

U radu je napravljena komparacija najvažnijih poreznih oblika (porez na dobit, porez na dohodak te porez na dodanu vrijednost) zemalja članica Europske Unije. Na temelju provedene analize može se zaključiti kako Hrvatska ima dosta velike poreze u odnosu na dohodak. Najveću poreznu stopu kod poreza na dodanu vrijednost u Europskoj Uniji ima Republika Mađarska te iznosi 27%, dok najmanju stopu ima Luksemburg i ona iznosi 17%. Hrvatska ima jednu od najvećih stopa PDV-a i ona iznosi 25%. Istu tu stopu imamo i u Danskoj i Švedskoj. Usporedbe radi, prosječna neto plaća u Danskoj iznosi oko 3270 eura, u Švedskoj oko 2600 eura, a u Hrvatskoj oko 695 eura. S obzirom na životni standard ovih skandinavskih zemalja i Hrvatske, možemo zaključiti da se Hrvatska nalazi u izuzetno nepovoljnom položaju te da hrvatski građani snose prevelik porezni teret. Kod poreza na dobit najveću stopu ima Malta i iznosi 35%, dok Hrvatska ima poreznu stopu od 18%. Porez na dohodak zauzima središnje mjesto u poreznoj politici mnogih zemalja, unatoč tome što je

jedan od najmlađih poreznih oblika. Kod velikog dijela članica EU stope rastu proporcionalno rastu dohotka, dok neke zemlje imaju određenu paušalnu stopu neovisno o visini dohotka (Bugarska, Češka, Mađarska, Latvija, Litva i Rumunjska). U nekim zemljama do određene novčane razine dohodak se ne oporezuje (Austrija, Cipar, Francuska, Njemačka i Malta). Kod poreza na dohodak najpravednije ubiranje poreza imaju zemlje članice koje dohodak do određene razine ne oporezuju, dok se oporezivanje kod zemalja članica s paušalnom stopom čini dosta nepravedno u odnosu na bogate i siromašne jer svi plaćaju istu stopu neovisno o visini dohotka.

Hrvatski porezni sustav je relativno mlad što znači da još uvijek ima prostora za napredak. Iz provedene analize, u Republici Hrvatskoj su porezne stope previsoke u odnosu na dohodak. Da bi se potaknuo gospodarski rast, trebalo bi više rasteretiti građane i poduzetnike od različitih državnih nameta.

LITERATURA

Knjige

1. Jelčić, B. (2001). Javne financije. Zagreb: RRiF.
2. Jelčić, B. i Bejaković, P. (2012). Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
3. Jurković, P. (2002). Javne financije. Zagreb: Masmedia.
4. Perić R., Srb V., Javne financije, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek, 1997.
5. Rajković, K. (2012). Porezni sustav i utjecaj poreznog sustava na malo i srednje poduzetništvo. Pula: Sveučilište Josipa Jurja Dobrile u Puli.
6. Roller, D. (1996). Fiskalna politika u teoriji i praksi. Zagreb: Informator.
7. Srb, V. i Čulo, I. (2006). Javno financiranje i monetarna ekonomija. Požega: Veleučilište u Požegi.
8. Vukić, S. (2016). Javne financije. Orašje: Grafolade & 77x7

Članci i radovi

9. Arbutina, Kuliš, Pitarević, Usporedba i usklađivanje hrvatskog poreznog sustava s poreznim sustavima Europske Unije [online] Dostupno na:
https://bib.irb.hr/datoteka/165096.Pages_from_EU.pdf [pristupljeno 11.rujna 2019.]

10. Bogovac, J., Porezni sustav RH, nastavni materijal iz kolegija Javne financije, Studijski centar za javnu upravu i financije, Zagreb, 2014.
11. Dražić, I., (2005), Usklađenost računovodstvenih i poreznih propisa Hrvatske sa zemljama Europske Unije, Magistarski rad, Ekonomski fakultet Zagreb, Sveučilište u Zagrebu
12. Jančiev, Z., Supić, J., Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Porezna uprava, Hrvatski porezni sustav, Zagreb, 2016.
13. Jelčić B., Bejaković P., Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Radovi odsjeka za ekonomska istraživanja zavoda za povijesne i društvene znanosti, Zagreb, 2012.
14. Kesner-Škreb, M. (2004). Porezna harmonizacija. Financijska teorija i praksa, Vol.28 No.4 [Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/5725> [pristupljeno: 11. rujna 2019.]
15. Kesner-Škreb i Kuliš (2010). Porezni vodič za građane [online] Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/2010.pdf [pristupljeno: 11. rujna 2019.]
16. Kordić G., Porezni sustav Republike Hrvatske, Ekonomski fakultet Zagreb, Sveučilišni preddiplomski studij poslovne ekonomije, Zagreb, 2011.
17. Sokol, N., (2015.), Pojam i vrste javnih prihoda, materijal s predavanja, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu. [online] Dostupno na : web.efzg.hr [pristupljeno : 31.kolovoza 2019.]
18. Šimeljić, Mihelja-Žaja (2010.) Poticaji u sustavu na dobit u Hrvatskoj i zemljama regije [online] Dostupno na : https://bib.irb.hr/datoteka/470553.SimovicMiheljaZaja_2010.pdf [pristupljeno: 11. rujna 2019.]

Internet izvori:

19. Europska komisija. Personal income taxes. Dostupno na:
http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/splSearchResult.html
[pristupljeno: 11.rujna 2019.]
20. Europska komisija. Corporate tax rates. Dostupno na:
http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
21. Europska Unija. Pravila o PDV-u i stope PDV-a. Dostupno na:
https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-rules-rates/index_hr.htm
[pristupljeno: 11.rujna 2019.]
22. Europska Unija. Povijest Europske Unije. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_hr#1945.--1959. [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
23. European Union VAT rates 2019. Dostupno na: <https://www.avalara.com/vatlive/en/vat-rates/european-vat-rates.html> [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
24. KPMG. Individual income tax rates table. Dostupno na:
<https://home.kpmg/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/individual-income-tax-rates-table.html> [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
25. KPMG. Corporate tax rates table. Dostupno na:
<https://home.kpmg/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
26. Ministarstvo financija- Porezna uprava. Porezni sustav RH. Dostupno na:
https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx
[pristupljeno: 11.rujna 2019.]
27. Ministarstvo financija. Obrazloženje državnog proračuna. Dostupno na:
<http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Obrazlozenje%20drzavnog%20proracuna%20i%20fi>

[nancijskih%20planova%20izvanproracunskih%20korisnika%20za%202018.%20i%20projekcije%20za%202019.%20i%202020.%20godinu.pdf](#) [pristupljeno: 11.rujna 2019.]

28. Trading economics. List of countries by Corporate Tax rate. Dostupno na: <https://tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate?continent=europe> [pristupljeno: 11.rujna 2019.]
29. Trading economics. List of countries by Personal Income tax rate. Dostupno na: <https://tradingeconomics.com/country-list/personal-income-tax-rate?continent=europe> [pristupljeno: 11.rujna 2019.]

POPIS TABLICA

Tablica 1. Podjela izravnih i neizravnih poreza	18
Tablica 2. Porezni sustav Republike Hrvatske	18
Tablica 3. Popis stopa PDV-a koje se primjenjuju u zemljama članicama	27
Tablica 4. Stopa poreza na dobit u zemljama članicama EU	30
Tablica 5. Stope poreza na dohodak u zemljama EU	33

POPIS SLIKA

Slika 1. Podjela poreznih načela prema A. Wagneru	11
---	----

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Standardne stope PDV-a u zemljama članicama EU (izraženo u %)	29
Grafikon 2. Stope poreza na dobit zemalja članica EU (izražena u %)	31
Grafikon 3. Stopa poreza na dohodak u zemljama EU (izraženo u %).....	36
Grafikon 4. Visina dohotka (€) do koje se ne oporezuje u određenim članicama EU	37
Grafikon 5. Paušalne stope poreza na dohodak u zemljama članicama EU (%).....	38